

STORTINGET

Innst. 318 L

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 64 L (2017–2018)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endring i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler. Universitets- og høyskoleloven er felles for statlige universiteter og høyskoler samt private høyskoler som tilbyr utdanningstilbud som er akkreditert etter loven, eller som har oppnådd institusjonsakkreditering som høyskole eller vitenskapelig høyskole.

NOKUTs myndighet og oppgaver

Departementet viser til at det gjennomføres en omorganisering av den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet. I den forbindelse ønsker departementet å overføre oppgaver og ansvar til Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Det foreslås derfor en endring som tydeliggjør NOKUTs todelte oppgaveportefølje med oppgaver NOKUT ikke kan gis pålegg eller instruks om, samt ordinære forvaltningsoppgaver. Lovforslaget skal legge til rette for overføring av oppgaver fra departementet samtidig som den nødvendige uavhengigheten sikres et tydelig vern gjennom loven.

Eksamen

Departementet fremmer en rekke forslag til endringer av bestemmelsene om eksamen og klage på

eksamen. Flere av forslagene er oppfølging av forslag Stortinget ga sin tilslutning til ved behandlingen av Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Kvalitetsmeldingen), jf. Innst. 364 S (2016–2017). Forslagene er:

- Det skal utarbeides sensorveiledning til alle eksamener for å ivareta studentenes rettssikkerhet med hensyn til sensurering av eksamener.
- Utdanningsinstitusjonen, og ikke den enkelte sensor, skal bestemme om begrunnelse for karakter skal gis muntlig eller skriftlig.
- Dersom det er gitt en samlet karakter for skriftlig og muntlig prøve, og hvor den skriftlige delen er påklaget, må det avholdes ny korrigerende muntlig prøve ved endret karakter på den skriftlige delen.
- Dersom karakteren ved ny sensur etter klage over eksamenskarakteren er endret to karakterer eller mer, pålegges utdanningsinstitusjonen å foreta en ytterligere vurdering av hvorvidt sensurene er gjort i samsvar med fastsatte retningslinjer og prinsipper, før endelig karakter fastsettes.
- Studenter vil få individuell klagerett ved gruppeeksamen. En eventuell endring av karakter ved klage på gruppeeksamen vil kun få virkning for den eller dem som har klaget.

Institusjonens adgang til å stille tilleggskrav ved opptak

Det ble i Kvalitetsmeldingen blant annet lagt frem forslag om at universitetene og høyskolene selv bør kunne stille andre «utfyllende spesielle opptakskrav» til enkeltstudier enn de som følger av dagens universitets- og høyskolelov med tilhørende nasjonal opptaksskrift.

Bakgrunnen for forslaget er blant annet en høy andel som stryker i sentrale emner, og en oppfatning om at generell studiekompetanse for enkelte studier ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre enkelte studier. For at institusjonene skal ha mulighet til å sette spesielle og strengere krav for opptak til enkeltstudier, foreslår departementet en endring i loven som åpner for denne muligheten når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig.

Politiattest

Departementet foreslår å endre loven slik at det ikke bare er ved dom, men også ved vedtatt forelegg for de overtredelsene som kan fremkomme av en politiattest, at det er grunnlag for utestengning fra praksisstudier eller klinisk undervisning. Hensynene som ligger bak kravet til politiattest, gjør seg gjeldende uavhengig av om en straffesak er avgjort ved dom eller ved vedtatt forelegg.

Personvern

Departementet viser til den nye personvernforordningen og foreslår noen nye bestemmelser i loven for å imøtekomme nye krav om rettsgrunnlag ved behandling av personopplysninger. Dette er hjemler for behandling av personopplysninger i forbindelse med det samordnede opptaket, studieadministrative systemer og Vitnemålsportalen.

Videre foreslås det en hjemmel for å rapportere individdata til database for statistikk for høyere utdanning (DBH). Individdata om studenter, stipendiater og ansatte ved universiteter og høyskoler legger til rette for statistikk, utredning og forskning. Departementet viser til at et godt datagrunnlag med data på individnivå er nødvendig for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for departementets styring av sektoren. Videre vil et godt datagrunnlag legge til rette for forskning om utdannings-systemet og om hvordan utdanning virker inn på andre viktige samfunnsområder som arbeid, helse, livskvalitet og deltakelse i samfunnslivet.

Departementet har vurdert om rapporteringen av individdata kan være basert på samtykke, men har kommet til at samtykke er et lite egnet behandlingsgrunnlag. Det vil vær uforholdsmessig tid- og arbeidskrevende å innhente samtykke fra hver enkelt ansatt og student, og en reservasjonsrett vil gi et svekket datagrunnlag i DBH.

Endring som følge av ny lov om statens ansatte

Departementet viser til at den nye statsansatteloven fører til at det er nødvendig å foreta enkelte endringer i universitets- og høyskoleloven. Det foreslås at vikarer for arbeidstakere som har permisjon fordi vedkommende er valgt til, eller åremålsansatt som, leder, fratrer uten oppsigelse selv om ansettelsestiden

overstiger tre år. Før fratreden må arbeidsgiver vurdere om det kan tilbys annen passende stilling ved utdanningsinstitusjonen, og vikar med mer enn tre års ansettelsestid får også fortrinnsrett til annen stilling i staten. Departementet foreslår også enkelte justeringer i bestemmelsene om hvor lenge arbeidstakere kan være ansatt på kvalifiseringsvilkår.

Videre arbeid med universitets- og høyskoleloven

I proposisjonene varsler regjeringen at den har besluttet å starte et arbeid med en helhetlig gjennomgang og revisjon av regelverket som gjelder for universiteter og høyskoler. Det er lagt opp til at dette arbeidet gjennomføres i to faser. Først gjennomføres det en innspillrunde og kartlegging av hvordan regelverket i dag virker og oppleves av dem som regelverket retter seg mot. På bakgrunn av kartleggingen vil regjeringen fastsette mandat og sammensetning av et utvalg som skal gjennomgå regelverket og utrede forslag til endringer. Det tas sikte på at et lovutvalg blir oppnevnt i første halvdel av 2018.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Åshild Bruun-Gundersen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til regjeringens forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven. Universitets- og høyskoleloven er felles for statlige universiteter og høyskoler samt private høyskoler som tilbyr utdanningstilbud som er akkreditert etter loven, eller som har oppnådd institusjonsakkreditering som høyskole eller vitenskapelig høyskole. Endringene baserer seg på gjeldende lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler.

NOKUTs myndighet og oppgaver

Komiteen støtter lovforslaget som skal legge til rette for overføring av forvaltningsoppgaver fra departementet til NOKUT, samtidig som den nødvendige uavhengigheten sikres et tydelig vern gjennom loven. Det bør i loven fremkomme tydelig hvilke deler av NOKUTs virksomhet som er omfattet av departementets styringsmyndighet og konstitusjonelle ansvar, og hvilke deler som ikke er omfattet av dette ansvaret, dette for at

det ikke skal herske tvil om NOKUTs uavhengighet i de lovpålagte oppgavene akkreditering, evaluering og faglig tilsyn med norske utdanninger og institusjoner samt behandlingen av enkeltsaker og generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning.

Eksamen

Komiteen støtter de foreslåtte endringene som omhandler eksamen og klage på eksamen.

Komiteen vil særlig fremheve forslaget om sensorveiledning til alle eksamener, et tiltak som regjeringen bør sørge for at raskest mulig iverksettes for å bidra til det viktige formålet å sikre alle studenter en mest mulig forutsigbar og rettferdig eksamensvurdering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil påpeke at muntlig eksamen er en eksamensform som det er vanskelig å klage på etter som eksamineringen ikke blir filmet. Dersom kandidaten mener seg urettferdig behandlet eller feilvurdert av sensor, er situasjonen slik at man ikke kan klage på den aktuelle fremføringen som har blitt holdt, da ny sensor ikke kan se hvilken kompetanse kandidaten faktisk har fremvist under eksamineringen.

Flertallet mener muntlig eksamen bør filmes i de tilfellene kandidaten selv ønsker dette, slik at kandidaten får et bedre utgangspunkt ved en eventuell klage. Flertallet ber derfor regjeringen i sammenheng med den varslede gjennomgangen av universitets- og høyskoleloven vurdere om en ordning med videoopptak av muntlig eksamen kan la seg gjennomføre.

Institusjonens adgang til å stille tilleggskrav ved opptak

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, mener det kan det være riktig å ha bestemte faglige opptakskrav på noen studier, men viser også til innstillingen til Kvalitetsmeldingen, Innst. 364 S (2016–2017) der flertallet advarte mot en for omfattende bruk av egne opptakskrav.

Flertallet viser til Meld. St. 16 (2016–2017), der regjeringen selv presenterer motforestillinger mot forslaget om å gi universiteter og høyskoler større mulighet til å fastsette spesielle opptakskrav. Flertallet mener at administrasjonen av det samordnede opptaket vil bli mer krevende og mer kostbar, og at det vil bli vanskeligere for kandidatene å orientere seg om opptakskravene for å komme inn på ulike studier. Flertallet frykter at dette kan skape A- og B-utdanninger innenfor enkelte utdanninger ved at institusjoner med samme studietilbud velger ulike opptakskrav for å tilpasse seg søkergrunnet. Flertallet mener at dagens praksis

med en godkjenning fra departementet ved ønske om spesielle opptakskrav gir nødvendig handlingsrom og fungerer godt, samtidig som ordningen gir en sikkerhet mot uhensiktsmessige opptakskrav. Flertallet er derfor imot forslaget om å gi institusjonene myndighet til selv å fastsette bestemte opptakskrav til visse studier, og går imot regjeringens forslag til endring i universitets- og høyskoleloven § 3-6 femte ledd.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre støtter forslaget fra departementet om at institusjonene skal ha mulighet til å sette spesielle og strengere krav for opptak til enkeltstudier, når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig. Fristen for å kunngjøre spesielle opptakskrav som er fag- eller karakterbaserte, foreslås å være tre år i forkant av opptaket.

Disse medlemmer viser til at stadig flere universiteter og høyskoler ønsker å innføre spesielle opptakskrav for enkelte studieprogrammer. Bakgrunnen er blant annet høye andeler stryk i sentrale emner, nødvendigheten av å opprettholde studiets faglige begynnernivå eller at generell studiekompetanse, etter utdanningsinstitusjonens vurdering, ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre studiene grunnet studiets karakter.

Disse medlemmer støtter departementets forslag om en lovhjemmel for at institusjonene selv skal ha mulighet til å sette spesielle opptakskrav, og forutsetter at institusjonene i slike tilfeller skal sette strengere krav enn de som gjelder nasjonalt. Departementet vil fortsatt kunne fastsette nye nasjonale opptakskrav, og institusjonene må som i dag søke departementet om å få gjøre unntak fra krav om generell studiekompetanse eller hvis institusjonen ønsker å gjennomføre en forsøksordning.

Disse medlemmer forutsetter at søkere, rådgivere og andre interesserte skal kunne finne informasjon om opptakskrav på ett og samme sted og i god tid før endringene implementeres.

Disse medlemmer støtter derfor departementets forslag om at endringer av opptakskrav skal sendes på ordinær høring og etter vedtakelse kunngjøres gjennom Norsk Lovtidend og gjennom Samordna opptak tre år før søknadsfristen for det aktuelle studiet går ut. Spesielle opptakskrav som ikke er fag- eller karakterbaserte, som for eksempel intervjuer, kan kunngjøres i det samme året som de trer i kraft, men ikke senere enn når det er mulig å søke på det aktuelle studiet. Også slike krav skal fastsettes i institusjonens forskrift etter ordinær høring.

For å unngå ulike opptakskrav til like studier forutsetter disse medlemmer at de institusjonene som vurderer å innføre spesielle opptakskrav, informerer andre institusjoner som tilbyr tilsvarende utdanning, om

dette, for slik å samordne kravene for opptak før forslaget sendes på ordinær høring. Det er spesielt viktig for rammeplanstyrte studier eller studier med nasjonale retningslinjer.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Universitets- og høyskoleloven § 3-6 femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i forskrift fastsette spesielle opptakskrav når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig. *Styret ved universiteter og høyskoler kan i tillegg i forskrift fastsette egne, strengere, spesielle opptakskrav til enkeltstudier når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig. Forslag til nye opptakskrav må sendes på ordinær høring og må kunngjøres senest tre år før søknadsfristen for det aktuelle studiet går ut. Departementet kan pålegge institusjonene å samordne sin praksis.»*

Politiattest

Komiteen støtter forslaget om å endre loven slik at det ikke bare er ved dom, men også ved vedtatt forelegg for de overtredelsene som kan fremkomme av en politiattest, at det kan være grunnlag for utestengning fra praksisstudier eller klinisk undervisning.

Personvern

Komiteen støtter departementets vurdering om at det er nødvendig å lovfeste en tydelig hjemmel i universitets- og høyskoleloven for både registrering og annen behandling av personopplysninger om studenter, doktorgradskandidater og ansatte i universitets- og høyskolesektoren, dette for å kunne innhente god kunnskap om resultatene i sektoren og om hvilke tiltak som fungerer, og hvilke som ikke fungerer.

Endring som følge av ny lov om statens ansatte

Komiteen støtter forslaget om at vikarer for arbeidstakere som har permisjon fordi vedkommende er valgt til, eller åremålsansatt som, leder, fratrer uten oppsigelse selv om ansettelsestiden overstiger tre år. Komiteen merker seg at arbeidsgiver før fratreden skal vurdere om det kan tilbys annen passende stilling ved utdanningsinstitusjonen, og at vikar med mer enn tre års ansettelsestid får fortrinnsrett til annen stilling i staten.

Videre arbeid med universitets- og høyskoleloven

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, noterer seg at regjeringen varsler at den har besluttet å starte et arbeid med en helhetlig gjennomgang og revisjon av regelverket som gjelder for universiteter og høyskoler, og

at dette arbeidet skal gjennomføres i to faser, inkludert et utvalg som skal gjennomgå regelverket og utrede forslag til endringer.

Flertallet viser videre til at Stortinget i anmodningsvedtak nr. 769 i stortingssesjonen 2016–2017 har bedt regjeringen om å utrede hvordan man trinnvis kan innføre en mentorordning i høyere utdanning, og er kjent med at Kunnskapsdepartementet har bedt Universitetet i Bergen om å gjennomføre en utredning om dette. Flertallet mener en faglig mentorordning er viktig for å sikre alle studenter bedre oppfølging i studiene, og mener dette både vil kunne motvirke frafall og bidra til å heve den faglige kvaliteten på studiene.

Flertallet foreslår:

«Stortinget ber regjeringen som del av den helhetlige gjennomgangen av regelverket for universiteter og høyskoler utrede og foreslå hvordan man trinnvis kan innføre en faglig mentorordning for alle studenter på bachelornivå i høyere utdanning.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Innst. 12 S (2015–2016), der komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet foreslo å innføre insentivmidler for at universiteter og høyskoler det kommende studieåret skulle prøve ut en mentorordning der faglig ansatte får et særskilt ansvar for å følge opp studentene gjennom utdanningen. Disse medlemmer mener forslaget ville gitt institusjonene mulighet til å gjøre en innsats for å få ned frafallet og øke gjennomføringen, og gi viktige erfaringer i arbeidet med å bedre studiekvaliteten i høyere utdanning.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre:

Forslag 1

Universitets- og høyskoleloven § 3-6 femte ledd skal lyde:

(5) Departementet kan i forskrift fastsette spesielle opptakskrav når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig. *Styret ved universiteter og høyskoler kan i tillegg i forskrift fastsette egne, strengere, spesielle opptakskrav til enkeltstudier når hensynet til gjennomføringen av studiet gjør dette nødvendig. Forslag til nye opptakskrav må sendes på ordinær høring og må kunngjøres senest tre år før søknadsfristen for det aktuelle studiet går ut. Departementet kan pålegge institusjonene å samordne sin praksis.*

Komiteens tilråding

Innstillingen fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

A.

vedtak til lov

om endringer i universitets- og høyskoleloven (NOKUTs oppgaver, eksamen og personvern mv.)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

(1) NOKUT er *et statlig forvaltningsorgan som er faglig uavhengig i oppgavene nevnt i tredje og fjerde ledd.*

§ 3-9 annet og femte ledd skal lyde:

(2) Styret oppnevner sensor ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering når resultatet inngår på vitnemålet eller innregnes i karakter for vedkommende studium. Det skal være minst to sensorer, hvorav minst én ekstern, ved bedømmelse av kandidatenes selvstendige arbeid i høyere grad. *Det skal utarbeides skriftlig sensorveiledning til alle eksamener.*

(5) Ved ny sensurering etter §§ 5-2 og 5-3 benyttes minst to nye sensorer, hvorav minst én ekstern. Endring kan gjøres både til gunst og ugunst for klager. Hvis den endelige karakter er fastsatt på grunnlag av både skriftlig og muntlig prøve og karakteren *endres etter ny sensur av den skriftlige del av eksamenen, holdes ny muntlig prøve til fastsetting av endelig karakter.*

§ 4-8 annet og femte ledd skal lyde:

(2) En student som grovt klanderverdig har opptrådt på en slik måte at det er skapt fare for liv eller helse for pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre som studenten har å gjøre med som del i klinisk undervisning eller praksisstudier, eller som gjør seg skyldig i grove brudd på taushetsplikt eller i grovt usømmelig opptreden overfor disse, kan etter vedtak av styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, utestenges fra studier med klinisk undervisning og praksisstudier og fratras retten til å gå opp til eksamen i disse studiene ved institusjoner under denne lov i inntil tre år. Institusjonen skal informere *Helsedirektoratet* om utestenging etter dette alternativ når det gjelder studenter som følger utdanninger som kan utløse rett til autorisasjon etter helsepersonelloven § 48 første ledd.

(5) Kandidaten har rett til å la seg bistå av advokat eller annen talsperson fra sak om bortvisning eller utestenging er reist, eventuelt fra skriftlig advarsel etter før-

ste ledd er gitt. Utgiftene til dette dekkes av institusjonen, etter sats fastsatt etter forskrift om salær fra det offentlige til advokater mv. 3. desember 1997 nr. 1441. *Finer* styret selv eller institusjonens klagenemnd, jf. § 5-1, at det er brukt lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig, kan salæret settes ned. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages til departementet eller særskilt klageorgan oppnevnt av dette, jf. § 5-1 syvende ledd.

§ 4-9 tredje ledd skal lyde:

(3) Den som er dømt *eller har vedtatt forelegg* for forhold som innebærer at hun eller han må anses som uskikket til å delta i arbeid med pasienter, brukere, barnehagebarn, elever eller andre, kan utestenges fra praksisstudier eller klinisk undervisning hvor slik deltakelse må anses som uforsvarlig på grunn av den kontakt studenten får med disse i denne forbindelse.

§ 4-14 skal lyde:

§ 4-14 Nasjonal vitnemåls- og karakterportal

(1) Nasjonal vitnemåls- og karakterportal skal sikre sannferdig informasjon om vitnemål og karakterer og forhindre bruk av forfalskede vitnemål og karakterutskrifter. *Staten ved departementet eier portalen.*

(2) En persons fødselsnummer, D-nummer og informasjon *som kan identifisere utdanningsinstitusjonene som i databasene sine har opplysninger om personens utdanningsresultater*, innhentes automatisk til portalen, uavhengig av om portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. Vitnemål og karakterer *skal* kun innhentes fra utdanningsinstitusjonene når portalen er tatt i bruk av den informasjonen gjelder. *Den personen* informasjonen gjelder *for*, bestemmer hvem som skal få tilgang til informasjonen i portalen, hvilken informasjon de skal få tilgang til, og for hvilket tidsrom.

(3) *Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Vitnemålsportalen, er også behandlingsansvarlig for personopplysningene i portalen. Departementet kan gi forskrift om portalen, blant annet om hvilke opplysninger som skal registreres og hvordan opplysningene skal behandles.*

Ny § 4-15 skal lyde:

§ 4-15 *Innhenting og behandling av personopplysninger i studieadministrative systemer*

(1) *Utdanningsinstitusjonen kan behandle personopplysninger om en søker, student eller doktorgradskandidat når formålet med behandlingen er å ivareta den registrertes rettigheter, eller å oppfylle institusjonens oppgaver og plikter etter universitets- og høyskoleloven.*

(2) *Utdanningsinstitusjonen kan behandle opplysninger om navn, fødselsnummer, midlertidig fødselsnummer, D-nummer og karakterer fra videregående opplæring og universiteter og høyskoler hentet fra offentlige myndigheter, offentlige systemer for vitnemål, statlige, fylkeskommunale og private utdanningsinstitusjoner når*

dette er nødvendig for å oppfylle formålet som er nevnt i første ledd. Innhenting av opplysningene kan skje elektronisk.

(3) Utdanningsinstitusjonen kan også behandle opplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger som studenten selv har gitt institusjonen, eller har samtykket til at institusjonene skal få, når disse opplysningene er nødvendige for formål som nevnt i første ledd. Disse begrensningene i institusjonens adgang til å behandle opplysninger om helse, sosiale forhold og andre sensitive opplysninger gjelder ikke for nødvendig behandling etter §§ 4-10 og 4-12.

(4) Utdanningsinstitusjonen kan fatte vedtak ved helt eller delvis automatisert saksbehandling i sine studieadministrative systemer. Den personen som vedtaket retter seg mot, kan kreve at vedtaket overprøves manuelt av utdanningsinstitusjonen.

(5) Utdanningsinstitusjonen kan motta og behandle studentens politiattest elektronisk i sine studieadministrative systemer på studier der det kreves at studenten skal legge frem politiattest, jf. § 4-9. Politiattest som er utstedt og signert digitalt, kan kun leveres til utdanningsinstitusjonen i digital form. Det forutsettes at studenten selv innhenter og formidler politiattesten til utdanningsinstitusjonen.

(6) Departementet kan gi forskrift om behandling og registrering av personopplysninger i studieadministrative systemer.

Ny § 4-16 skal lyde:

§ 4-16 *Innhenting og behandling av personopplysninger i Samordna opptak*

(1) Samordna opptak er en nasjonal samordningstjeneste for behandling av søknader om opptak til høyere utdanning. Samordna opptak, utdanningsinstitusjonene og andre organer som deltar i det samordnede opptaket kan behandle personopplysninger om en søker, når formålet er å behandle en søknad om opptak til høyere utdanning.

(2) Bestemmelsene i § 4-15 annet, tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende for Samordna opptak.

(3) Forvaltningsorganet som er ansvarlig for Samordna opptak er behandlingsansvarlig for personopplysningene i det samordnede opptaket. Departementet kan gi forskrift om behandling og registrering for det samordnede opptaket.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3 *Klage over karakterfastsetting – rett til begrunnelse*

(1) Kandidaten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Ved muntlig eksamen eller bedømmelse av praktiske ferdigheter må krav om slik begrunnelse fremsettes umiddelbart etter at karakteren er meddelt. Ved annen bedømmelse må krav om begrunnelse, dersom kandidaten får meddelt karakteren elektronisk og kan fremsette krav om be-

grunnelse på tilsvarende måte, fremsettes innen én uke fra karakteren ble kunngjort. Ved annen type kunngjøring må krav om begrunnelse fremsettes innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, likevel ikke mer enn tre uker fra karakteren ble kunngjort.

(2) Begrunnelse skal normalt være gitt innen to uker etter at kandidaten har bedt om dette. I begrunnelsen skal det gjøres rede for de generelle prinsipper som er lagt til grunn for bedømmelsen og for bedømmelsen av kandidatens prestasjon. *Institusjonen bestemmer om sensor skal gi begrunnelsen muntlig eller skriftlig.*

(3) *Sensorveiledningen* skal være tilgjengelig for kandidatene etter at karakterer er fastsatt.

(4) En kandidat kan klage skriftlig over karakteren for sine egne prestasjoner innen tre uker etter at eksamensresultat er kunngjort. Ny sensurering skal da foretas. *Det er individuell klagerett ved gruppeeksamen. En eventuell endring av karakter etter klage vil kun gjelde for den som har klaget.* Ved ny sensurering skal sensorene ikke få opprinnelig karakter, sensors begrunnelse for denne eller studentens begrunnelse for klagen. Er krav om begrunnelse for karakterfastsetting eller klage over formelle feil ved oppgavegiving, eksamensavvikling eller gjennomføring av vurderingen fremsatt, løper klagefristen etter denne paragraf fra kandidaten har fått begrunnelsen eller endelig avgjørelse av klagen foreligger. Ved bruk av løpende vurdering kan institusjonen bestemme om kandidaten skal fremsette klage etter vurdering av separat prøve, oppgave eller annen vurdering, eller om klage skal fremsettes når resultatet fra fag, emne eller emnegruppe er kunngjort.

(5) Bedømmelse av muntlig prestasjon og vurdering av praksisstudier eller lignende som etter sin art ikke lar seg etterprøve, kan ikke påklages. Forprøver kan bare påklages når prøven ikke er bestått. Institusjonen kan, dersom sensurtidspunktet kunngjøres senest når forprøven avholdes, fastsette kortere klagefrist enn tre uker ved ikke bestått forprøve. Klagefristen kan ikke settes kortere enn én uke.

(6) *Hvis karakteren ved ny sensur avviker med to eller flere karakterer fra opprinnelig sensur, skal utdanningsinstitusjonen foreta ytterligere en vurdering før endelig karakter fastsettes.*

(7) *Karakterfastsetting ved ny sensurering etter denne paragrafen kan ikke påklages.*

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4 *Organ for internasjonalt utdanningssamarbeid*

(1) *Departementet har opprettet et forvaltningsorgan som skal arbeide for å samordne og fremme internasjonalt utdanningssamarbeid gjennom hele utdanningsløpet. Forvaltningsorganet er administrativt underlagt departementet.*

(2) Enkeltvedtak om tildeling av midler som *forvaltningsorganet* fatter, kan påklages til det organet som har

delegert vedtaksmyndigheten. Klageorganet kan ikke overprøve *forvaltningsorganets* skjønsmessige vurderinger.

(3) Departementet kan gi forskrift om *forvaltningsorganets* saksbehandling, mandat, organisering og øvrige administrative forhold.

§ 6-5 skal lyde:

§ 6-5 *Midlertidig ansettelse i undervisnings- og forskerstillinger*

(1) Dersom det til fast undervisnings- og forskerstilling ved en høyere utdanningsinstitusjon ikke har meldt seg søker som etter fastsatte vilkår eller ansettelsesmyndighetens vurdering er klart kvalifisert for fast ansettelse, og det ikke er sannsynlig at kvalifisert søker vil melde seg ved ny kunngjøring, kan likevel en søker ansettes for begrenset tid når:

- a) muligheten for tidsbegrenset ansettelse er nevnt i kunngjøringen, og
- b) vedkommende, etter ansettelsesmyndighetens vurdering, har forutsetninger for å skaffe seg de nødvendige kvalifikasjoner i løpet av ansettelsesperioden.

Ansettelsesmyndigheten fastsetter ansettelsesperioden, som ikke må vare over tre år. Ansettelsesperioden kan likevel forlenges med den tid det tar å få gjennomført en forsvarlig vurdering av vedkommendes kvalifikasjoner, men ikke ut over seks måneder. Tidsrommet kan deretter ikke forlenges, og ny tidsbegrenset ansettelse av vedkommende kan heller ikke skje. Ved utløpet av ansettelsesperioden har vedkommende krav på å bli vurdert for fast ansettelse før stillingen kunngjøres på ny. *Blir arbeidstakeren ikke funnet kvalifisert til fast ansettelse, må vedkommende fratrudd uten oppsigelse, selv om ansettelsestiden har vart i mer enn tre år.*

(2) Dersom det ikke har vært mulig å få søkere som tilfredsstillter kompetansekravene for ansettelse etter første ledd, og det på grunn av undervisningssituasjonen er helt nødvendig å foreta ansettelse, kan det foretas midlertidig ansettelse for inntil tre år i lavere stilling som vedkommende tilfredsstillter kompetansekravene til.

(3) Permisjoner som vedkommende har krav på etter lov eller tariffavtale, skal ikke medregnes ved beregning av ansettelsesperioden etter første og annet ledd.

(4) *Ved statlige universiteter og høyskoler skal vikar for arbeidstaker som har permisjon for å være valgt eller åremålsansatt leder fratrudd stillingen uten oppsigelse når stillingens faste innehaver gjeninntre, selv om vikariatet har vart i mer enn tre år. Har vikariatet vart i mer enn tre år, skal vedkommende om mulig tilbys annen passende stilling i virksomheten. Vikaren har også fortrinnsrett til ansettelse i staten på samme vilkår som etter statsansatte-loven §§ 19 og 24. Fortrinnsrett til ansettelse i staten inntre ved fratreden og varer inntil to år etter fratreden.*

§ 7-6 annet og tredje skal lyde:

(2) Avgjørelse om generell godkjenning etter § 3-4, godskriving og faglig godkjenning etter § 3-5, opptak av studenter etter §§ 3-6 og 3-7, rett til å gå opp til eksamen etter § 3-10, rett til utsatt eksamen etter § 4-5, annullering av eksamen eller prøve etter § 4-7, bortvisning og utestenging etter §§ 4-8 til 4-10, tvungen avslutning av doktorgradsutdanning etter § 4-13 og klage over formelle feil ved eksamen etter § 5-2, regnes som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det samme gjelder *vedtak om tilrettelegging etter § 4-3*, vedtak om sensur etter § 3-9 og klage på karakterfastsetting etter § 5-3.

(3) Universiteter og høyskoler skal regnes som offentlige organer etter *likestillings- og diskrimineringsloven § 28*.

Ny § 7-8 skal lyde:

§ 7-8 *Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning*

(1) *Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.*

(2) *For studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:*

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) *For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:*

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) ID-type og ID-nummer
- d) navn
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) *Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning. Innhentning av opplysningene kan skje elektronisk.*

(5) *Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.*

(6) Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

§ 8-1 annet ledd skal lyde:

(2) Styret skal ha representanter fra studenter og ansatte. Styret skal ha en sammensetning på minst fem medlemmer. Hvis styret har mer enn ti medlemmer, skal hver av gruppene studenter og ansatte ha minst to medlemmer hver. Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28, jf. § 7-6 tredje ledd, om representasjon av begge kjønn, skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets.

§ 8-4 tredje ledd skal lyde:

(3) Hvis departementet ber om det, skal nærstående til private universiteter og høyskoler gi departementet innsyn i dokumentasjon om avtaler som nevnt i første ledd.

§ 8-5 skal lyde:

§ 8-5 Tilsyn

(1) Departementet fører tilsyn med private universiteter og høyskoler.

(2) Private universiteter og høyskoler plikter å bistå under tilsynet. De skal gi opplysninger som kan ha betydning for oppfyllelse av krav gitt i eller i medhold av denne loven. Departementet kan kreve at institusjonen dokumenterer og redegjør for slike opplysninger, for eksempel ved å utlevere eller sammenstille regnskapsmateriale med bilag, korrespondanse og styreprotokoller. Tilsynsmyndigheten skal få adgang til de lokale institusjonen disponerer.

(3) Tilsynsmyndigheten kan kreve at revisor og regnskapsfører utleverer opplysninger etter andre ledd uten hinder av lovbestemt eller avtalt taushetsplikt.

(4) Departementet kan gi forskrift om institusjonens plikt til å bistå under tilsynet, blant annet om hvordan opplysninger skal gis, og om adgang til institusjonens lokaler.

§ 8-6 skal lyde:

§ 8-6 Rapportering

(1) Private universiteter og høyskoler skal rapportere regnskapsinformasjon og sammenstilte data om studietilbud, studenter og personale til departementet.

(2) Private universiteter og høyskoler må gi særskilt melding til departementet ved fusjon, fisjon, salg, omforming og avvikling av virksomheten. De skal melde fra før slike endringer gjennomføres.

(3) Departementet kan gi forskrift om private institusjoners rapporteringsplikt og meldeplikt, hva rapporteringer skal inneholde og formkrav.

§ 8-7 annet ledd skal lyde:

(2) Private universiteter og høyskoler skal ha et økonomisk skille mellom de akkrediterte delene av virksomheten og de ikke-akkrediterte delene av virksomheten. Regnskapene skal kunne dokumentere at institusjonen opprettholder et slikt skille mellom delene av virksomheten.

§ 8-8 skal lyde:

§ 8-8 Pålegg om retting

Hvis departementet avdekker brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller i grunnlaget for tilskuddet, kan departementet pålegge institusjonen å rette dette innen en gitt frist.

§ 8-9 skal lyde:

§ 8-9 Krav om tilbakebetaling av statstilskudd

Hvis statstilskudd disponeres i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller grunnlaget for tilskuddet, kan departementet kreve tilskuddet tilbakebetalt. Vedtak om tilbakebetaling av statstilskudd er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 8-10 første ledd skal lyde:

(1) For å sikre at pålegg som er gitt etter § 8-8 blir fulgt, kan departementet bestemme at den pålegget retter seg mot, skal betale en tvangsmulkt til staten. Tvangsmulkten fastsettes som løpende dagsmulkt fra utløpet av fristen som er satt i pålegget, og inntil forholdet er rettet.

§ 8-11 første og annet ledd skal lyde:

(1) Hvis en institusjon overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan departementet ilegge institusjonen et overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr kan ilegges foretak selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.

(2) Størrelsen på overtredelsesgebyret fastsettes i hvert enkelt tilfelle. Et endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 8-12 første ledd skal lyde:

(1) Hvis en institusjon ikke retter alvorlige forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, innen fristen etter § 8-8, kan departementet trekke akkrediteringen av institusjonen eller studietilbudet tilbake.

§ 9-4 niende ledd skal lyde:

(9) Kravene i likestillings- og diskrimineringsloven § 28 om representasjon av begge kjønn skal være oppfylt innen den enkelte valgkrets.

§ 10-3 femte ledd skal lyde:

(5) Direktøren er ansvarlig for at den samlede økonomi- og formuesforvaltning skjer i samsvar med departementets generelle bestemmelser om økonomiforvaltningen og forutsetninger for tildeling av bevilgninger. Direktøren utarbeider og legger fram for styret *budsjettforslag* og årsregnskap, og holder rektor løpende orientert om regnskapets stilling i forhold til budsjettet og om andre forhold av betydning for institusjonenes virksomhet.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

B.

Stortinget ber regjeringen som del av den helhetlige gjennomgangen av regelverket for universiteter og høyskoler, utrede og foreslå hvordan man trinnvis kan innføre en faglig mentorordning for alle studenter på bachelornivå i høyere utdanning.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 22. mai 2018

Roy Steffensen

leder

Marianne Synnes

ordfører

